

DE MUREN HEBBEN OREN

www.demurenhebbenoren.nl

HANDLEIDING INTERVIEWBEGELEIDERS

Jij gaat voor De Muren hebben Oren interviews begeleiden die groep 7/8- leerlingen afnemen met stadsbewoners. Tijdens het interview maak je een audio-opname en maak je notities, zodat je na afloop een samenvatting kunt schrijven. In deze handleiding vind je meer informatie en tips. Wil je deze goed doornemen ter voorbereiding? Uiteraard kun je ons bij vragen of onduidelijkheden altijd bellen of mailen!

info@demurenhebbenoren.nl
vrijwilligers@demurenhebbenoren.nl

HET INTERVIEW

Ter voorbereiding op het interview

1. Jij hebt van de schoolcoördinator van De Muren hebben Oren gegevens ontvangen over wie jullie gaan interviewen: datum, tijdstip, naam, adres, thema. Op de dag van het interview haal jij de leerlingen op van school. Bekijk vooraf hoe je van de school naar het huis van de geïnterviewde komt en hoeveel tijd dit kost.
2. Ga je naar iemand die de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt of iemand die uit Nederlands-Indië komt, naar een gastarbeider/arbeidsmigrant of immigrant uit Suriname of De Antillen, of gaan jullie iemand interviewen die als vluchteling hiernaartoe is gekomen? Aan het einde van deze handleiding vind je de begrippenlijst die de leerlingen ook in hun werkboekje hebben staan. Deze kun je eventueel doornemen ter voorbereiding.
3. De leerlingen zijn de interviewers, maar het kan handig zijn om zelf ook enkele vragen paraat te hebben. Er kunnen stiltes vallen en met jouw vragen kun je het gesprek weer op gang krijgen.
4. Test je opnameapparaat of telefoon voordat je naar het interview gaat. Het is de bedoeling dat het hele interview wordt opgenomen (audio). Als je met je telefoon opneemt, is het handig deze in vliegtuigstand te zetten; zo kun je niet gebeld worden tijdens het interview, waardoor de opname zou stoppen.
5. Naast de opname maak je ook aantekeningen van de belangrijkste punten die verteld worden. Vertel je leerlingen dat zij geen aantekeningen hoeven maken tijdens het interview. We willen voorkomen dat ze naar hun schriftjes kijken in plaats van in de ogen van de geïnterviewde.

Wat moet je meenemen?

De volgende spullen neem je zelf mee naar het interview:

1. Een eigen notitieboekje.
2. Opnameapparaat/telefoon met recorderfunctie (zorg ook dat je voldoende geheugen vrij hebt, een volle batterij en/of een oplader).
3. Eventueel een OV-kaart als je met het OV moet reizen naar het interview.

De volgende spullen nemen de kinderen mee naar het interview. Jij let erop dat ze deze meenemen:

1. Uitnodiging voor de eindpresentatie (liggen klaar in de klas).
2. Een formulier waarop de geïnterviewde toestemming geeft voor een foto/audio-opname (privacy wetgeving). Neem deze getekend mee terug!
3. Een kadootje als bedankje voor de geïnterviewde (deze leggen wij klaar in de klas).
4. Werkboekje waarin zij hun vragenlijst hebben opgeschreven.
5. Eventueel telefoon/selfiestick/camera/opname apparaatje.
6. Indien nodig OV- kinderkaartjes (deze leggen wij klaar in de klas).

> *Geschiedenis moet je horen* <

Voor het interview

Je haalt de leerlingen op in de klas. De tijden zijn afgesproken tussen jou, de schoolcoördinator van De Muren hebben Oren en de docent. Soms vinden meerdere interviews tegelijkertijd plaats, je zult dan andere interviewbegeleiders tegenkomen. Als de schoolcoördinator er niet bij aanwezig is, stel jezelf dan ook even voor aan de docent, zodat bekend is met wie de leerlingen meegaan. Er is veel communicatie tussen de schoolcoördinator van De Muren hebben Oren en de docenten, dus je zult nooit onaangekondigd aankloppen.

Tijdens de reis van school naar de Verteller ben je alleen met de leerlingen. Deze tijd kun je gebruiken om elkaar iets beter te leren kennen, te bespreken hoe ze zich voelen (hebben ze zin, vinden ze het spannend?), te vragen wat ze hebben geleerd tijdens de interviewles, checken of ze weten waar dit interview over zal gaan, bespreken welke vragen ze hebben voorbereid etc. Ook wijs je hen erop dat ze vooral moeten luisteren en doorvragen tijdens het interview. Eventuele vragenlijstjes die ze hebben meegenomen, dienen slechts ter ondersteuning.

Tijdens het interview

Wat is jouw taak tijdens het interview?

1. Je neemt het interview op en we adviseren je aantekeningen te maken. Een handige tip: komt er een bijzonder onderwerp voorbij waarvan je het idee hebt dat het interessant is voor in je uitwerking? Noteer dan hoeveel minuten het interview al gaande is: dan kun je dit makkelijk terugvinden in je audio-opname wanneer je het interview uitwerkt in een samenvatting.
2. Noteer de voornamen van de leerlingen!
3. Belangrijk om te onthouden is dat de kinderen de interviewers zijn. Zij stellen de vragen. Jij kunt bijspringen als het echt nodig is, door zelf een vraag te stellen of door de leerlingen aan te sporen door te vragen.
4. Durf te onderbreken. Het kan voorkomen dat de geïnterviewde zo enthousiast aan het vertellen is, dat de leerlingen niet aan vragen stellen toe komen. Als je merkt dat zij de geïnterviewde op zo'n moment niet durven te onderbreken, kun je daarbij helpen. Doe dit uiteraard wel beleefd: 'Ontzettend interessant wat u vertelt, maar ik denk dat de kinderen u graag wat meer vragen willen stellen over....'
5. Het kan voorkomen dat een leerling uit je groepje niet de gelegenheid krijgt een vraag te stellen, uit eigen verlegenheid of door een zeer getalenteerde vragensteller als medeleerling. Bied de stille leerling ook een kans om een vraag te stellen.
6. Kijk tijdens het interview naar de leerlingen of naar je aantekeningen, wanneer je merkt dat de geïnterviewde vooral tegen jou spreekt. Vaak zijn mensen geneigd de volwassene aan te kijken. De leerlingen zijn de interviewers en verdienen het oogcontact. Je kunt dit bijsturen door zelf naar de leerlingen te kijken, dan volgt de geïnterviewde vanzelf.
7. Na afloop van het interview maak je een groepsfoto van de leerlingen met de Verteller. Deze foto wordt tijdens de eindpresentatie gebruikt. Stuur je foto samen met je verslag en audiobestand op naar de schoolcoördinator van De Muren hebben Oren. Vergeet deze foto alsjeblieft niet te maken!

INTERVIEWTECHNIKEN

Tijdens een voorbereidende les in de klas krijgen de leerlingen onderstaande tips mee. Omdat ze ook voor jou als begeleider handig zijn, hieronder een kort overzicht:

1. Blijf altijd beleefd. Spreek de geïnterviewde daarom bijvoorbeeld altijd aan met u (tenzij hij/zij anders aangeeft) en zorg voor enkele inleidende woorden bij binnenkomst, om het ijs te breken.
2. Let op dat je een open, vriendelijke houding aanneemt. Als je onderuit gezakt op de bank hangt met je armen over elkaar, kom je ongeïnteresseerd over, ook al is dat niet je bedoeling.
3. Stel open vragen. Bij gesloten vragen, die alleen beantwoord kunnen worden met ja of nee, krijg je veel minder informatie.
4. Gebruik de vijf W's en de H in je vragen: Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom? Dit is nog uit te breiden met vragen die beginnen met Hoe.
5. Vraag door als je een kort antwoord krijgt, geef aan dat je meer wilt weten over een bepaald onderwerp. Eventueel kun je nog even terugkomen op iets dat eerder is verteld.
6. Vraag niet alleen naar feiten, maar ook naar beleving en gevoelens, bijvoorbeeld: Hoe voelde u zich toen u niet meer naar school mocht? Hoe ervoer u het om uw land te moeten verlaten? Kunt u beschrijven hoe.....?
7. Het interview is geen geschiedenisles. Vertelt de geïnterviewde vooral over historische feiten, stuur het gesprek dan richting de persoonlijke ervaringen van de verteller.

Na het interview

Na het interview breng je de kinderen weer terug naar school. Vraag de leerlingen tijdens de terugreis hoe ze het vonden, wat ze bijzonder vonden aan het verhaal en wat ze het meest is opgevallen. Dit gebruik je in de uitwerking van het interview.

Bij terugkomst op school zorg je voor contact met de docent, zodat iedereen weet dat alles goed is verlopen. Sommige docenten vinden het fijn om even kort na te bespreken, anderen geven er de voorkeur aan gelijk door te gaan met de les waar ze dan mee bezig zijn.

Uitwerking

Uitwerken van het interview doe je aan de hand van je aantekeningen, de audio-opname en de reacties van de leerlingen tijdens de terugreis. Probeer het uitwerken zo snel mogelijk te doen, zodat je de informatie nog vers in je hoofd hebt. Heb je niet direct tijd voor het uitwerken, probeer dan alvast in grote lijnen te noteren welke delen van het interview je wil gebruiken in je tekst. Dit helpt uiteindelijk enorm!

Het uitwerken van het interview gaat volgens een vastgesteld format. Eerst vul je de volgende gegevens in (dit is handig om al tijdens het interview te noteren):

*Naam geïnterviewde:
Leeftijd toen de oorlog begon/leeftijd toen hij,zij naar Nederland kwam:
Jaar dat hij,zij naar Nederland kwam:
Geboorteplaats:
Waar vond het interview plaats?
Geïnterviewd door (voornamen leerlingen):*

Daarna volgt de uitwerking van het interview. Bedenk dat de leerlingen het door jou geschreven verhaal navertellen tijdens de eindpresentatie. Je hoeft de tekst echter niet 'kinderlijk' op te schrijven.

Je beschrijft in de derde persoon wat de geïnterviewde heeft verteld. Je houdt hierbij niet per se de volgorde aan waarin de verteller dit alles tijdens het interview vertelde; maak er zelf een chronologisch en pakkend verhaal van. Soms is er tijdens het interview iets grappigs verteld. Schrijf dat vooral op, dat maakt de eindpresentatie nog leuker.

Gaat het verhaal over een migratie naar Nederland? Beschrijf dan hoe het leven eruit zag in het geboorteland, hoe de reis verliep en hoe het leven in Nederland verloopt. Na afloop van het interview heb je aan de leerlingen gevraagd wat zij het belangrijkste vonden. Neem dit vooral mee in je tekst.

Let op: de totale tekst telt circa 600 woorden.

De uitgewerkte tekst, de groepsfoto en de audio-opname geef je de volgende bestandstitel:

Naam school – Interview met (naam geïnterviewde)

Als je niet weet hoe je een audiobestand kunt mailen/sturen naar ons, vraag ons dan om instructies. Je stuurt de tekst, de selfie en het bestand op naar

vrijwilligers@demurenhebbenoren.nl

of naar het mailadres van jouw contactpersoon bij De Muren hebben Oren.

SCHRIJFTIPS

Hieronder volgen enkele tips die je kunnen helpen bij het uitwerken van het interview:

1. Je schrijft de tekst in de verleden tijd.
2. Lees van tevoren bovenstaand format nogmaals door.
3. Soms is het uitwerken van een interview lastig omdat je eigenlijk te veel interessante informatie hebt voor in de tekst. Probeer dan te bedenken welke delen uit het verhaal echt persoonlijk zijn en probeer de algemene informatie kort te houden.
4. Let op spel- en tikfouten en kromme zinnen. Het kan helpen de tekst na het uitwerken op te slaan en de volgende dag nog eens door te lezen. Zo ontdek je vaak nog kleine foutjes en kan je nog de laatste aanpassingen verrichten voordat je de definitieve tekst inlevert.
5. Maak korte zinnen, dat vertelt lekkerder.

Inleveren van de interviewtekst

De uitwerkingen van de interviews worden door de leerlingen gebruikt tijdens de eindpresentatie. Er geldt dus een deadline voor het inleveren. De schoolcoördinator van De Muren hebben Oren informeert je over deze deadline. Naast de uitwerking van het interview lever je ook de groepsfoto en de opname van het interview in.

> *Geschiedenis moet je horen* <

TWEEDE WERELDOORLOG

ARBEITSEINSATZ

Doordat Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog een groot leger heeft, ontstaat er een tekort aan arbeiders in de Duitse fabrieken. In mei 1943 worden alle Nederlandse mannen tussen de 18 en 35 jaar verplicht om in Duitsland te werken. Dit wordt de Arbeitseinsatz genoemd. Veel mannen willen niet in Duitsland werken en duiken daarom onder.

ATLANTIKWALL

De Duitsers bouwen vanaf 1942 een verdedigingslinie van Noorwegen tot Spanje. Ook in Den Haag wordt deze Atlantikwall aangelegd. Zo willen de Duitsers de Geallieerden vanuit Engeland tegenhouden. De Atlantikwall bestaat uit verschillende onderdelen, zoals bunkers, tankgrachten, kanonnen en mijnevelden. Veel Hagenaars moeten hun huizen verlaten; zij worden geëvacueerd. Na de oorlog is de Atlantikwall grotendeels verwijderd.

CONCENTRATIEKAMP

Concentratie betekent 'op één plek samenbrengen'. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt een groot deel van de joodse bevolking naar concentratiekampen gebracht.

Er zijn twee soorten concentratiekampen:

- doorgangskampen: joden die zijn opgepakt in hun woonplaats worden naar doorgangskampen gestuurd, om van daaruit te worden doorgestuurd naar vernietigingskampen. Een voorbeeld van een doorgangskamp is Kamp Westerbork in Nederland.
- vernietigingskampen: hier worden de meeste mensen direct na aankomst vermoord in gaskamers. Tijdens de Tweede Wereldoorlog liggen deze kampen in het Oosten van Europa. Een voorbeeld van een vernietigingskamp is Kamp Auschwitz in Polen.

HONGERWINTER

De winter van 1944-1945 wordt de Hongerwinter genoemd. Nederlanders hebben in die tijd weinig tot niks te eten en er is bijna geen brandstof voor de kachels. Vooral in steden was dit een groot probleem. De Duitsers vervoeren tijdens die winter geen voedsel en brandstof meer naar het westen van Nederland. Er sterven veel mensen aan ondervoeding en kou.

JODENVERVOLGING

De Duitsers vinden dat joden niet dezelfde rechten hebben als andere mensen. Als ze Nederland hebben bezet, voeren ze anti-joodse maatregelen in: regels waardoor de joden steeds minder vrijheid krijgen. Zo mogen ze sommige beroepen niet meer uitoefenen, niet meer met het openbaar vervoer en niet meer naar het park of de bioscoop. Hierdoor kunnen de joden niet meer normaal leven. Vanaf 1942 moeten joden altijd een gele ster op hun kleding dragen waarop het woord 'Jood' staat. Voor de oorlog wonen er in Nederland 140.000 joden. 104.000 hiervan zijn vermoord. In Den Haag wonen er voor de oorlog 17.000 joden. 12.000 hiervan zijn vermoord. Van de 11.000 Rotterdamse joden die voor WOII in Rotterdam woonden, keerde bijna niemand terug.

NSB

De NSB (Nationaal Socialistische Beweging) wordt in 1931 opgericht. De ideeën van deze politieke partij lijken veel op die van de Duitsers. Tijdens de bezetting werkt de NSB samen met de Duitsers. Na de oorlog wordt de partij verboden en partijleden opgepakt.

RAZZIA

In 1942 - 1943 pakken de Duitsers veel joden tegelijkertijd op. Dit gebeurt tijdens grote arrestaties die razzia's worden genoemd. Ook wanneer de Duitsers zoeken naar mannen die in Duitsland moeten werken voor de Arbeitseinsatz, organiseren zij razzia's.

SS

De SS is in de oorlog een elite-eenheid van Adolf Hitler, de leider van nazi-Duitsland. In 1940 wordt de Nederlandse SS opgericht. Na de oorlog wordt de SS omschreven als een 'misdadige organisatie'.

VERZET

Sommige Nederlanders zijn het niet eens met de Duitse bezetter. Enkelingen plegen verzet. Er zijn mensen die een rood-wit-blauw speldje dragen of 'OZO' (Oranje Zal Overwinnen) op de muren verven. Er zijn ook verzetsmensen die in groepen samenwerken, overvallen plegen op Duitsers of mensen helpen onderduiken.

> *Geschiedenis moet je horen* <

INDISCHE NEDERLANDERS

INDONESISCHE ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG

De Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog begint op 17 augustus 1945 en eindigt op 27 december 1949. In 1945 wordt door Indonesiërs de 'Republiek Indonesië' uitgeroepen, maar Nederland is niet van plan de kolonie Nederlands-Indië meteen op te geven.

JAPPENKAMP

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het ook oorlog in Nederlands-Indië. De Japanners zijn van 1942-1945 de bezetter van Nederlands-Indië en zij zetten veel Nederlanders uit Nederlands-Indië gevangen in kampen, zogenaamde Jappenkampen. De omstandigheden voor de gevangenen zijn zeer ernstig. Mensen verhongeren en worden gemarteld.

KNIL

KNIL staat voor Koninklijk-Nederlandsch-Indisch-Leger. Dit is het Nederlandse leger in Nederlands-Indië in de periode 1830 tot 1950.

KOLONIE

Een kolonie is een gebied dat veroverd en bestuurd wordt door een ander land, de kolonisator. Een kolonie heeft vaak veel waardevolle producten: suiker, koffie, thee, en specerijen zoals peper, die worden meegenomen door de kolonisator voor handel.

NEDERLANDS-INDIË

Nederlands-Indië is tot 1949 een kolonie van Nederland. In 1949 wordt het land onafhankelijk van Nederland en heet het Indonesië.

POLITIONELE ACTIES

Tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog vecht Nederland met militairen tegen de Indonesiërs die onafhankelijk willen worden. Die acties van Nederland worden politionele acties genoemd.

REPATRIËREN

Repatriëren betekent terugkeren naar je geboorteland. De Indische Nederlanders keren vanuit Nederlands-Indië terug naar Nederland. Sommigen zijn in Nederland geboren, anderen in Nederlands-Indië en zijn eigenlijk nog nooit in Nederland geweest. Toch heet dit voor iedereen 'terugkeren', omdat Nederlands-Indië tot 1949 hoorde bij Nederland en zij dus allemaal in 'Nederland' geboren zijn.

SOEKARNO

Op 17 augustus 1945 roept Soekarno de Republiek Indonesië uit en wordt hij de eerste president van het land, tegen de wil van Nederland in.

GASTARBEIDERS

GASTARBEIDER

Een gastarbeider is iemand die door de regering van een ander land wordt gevraagd om daar te komen werken. Vanaf 1960 komen gastarbeiders naar Nederland. Zij komen vooral uit Italië, Spanje, Marokko en Turkije. Ze worden gastarbeiders genoemd omdat men aanneemt dat ze tijdelijk in Nederland werken en daarna weer terugkeren naar hun geboorteland. Veel gastarbeiders blijven in Nederland en stichten hier een familie.

GEZINSHERENIGING

Sommige gastarbeiders die naar Nederland komen, laten een vrouw en kinderen achter. Door gezinshereniging kunnen de vrouw en kinderen ook naar Nederland komen.

SURINAMERS

SURINAMERS

Suriname is een land in Zuid-Amerika. Tot 1975 is dit een kolonie van Nederland. De bevolking van Suriname is een mengeling van de verschillende groepen, waaronder Hindoestaanse, Creoolse en Javaanse Surinamers. Veel Surinamers komen in de jaren 70 naar Nederland, vlak voor en vlak na de Surinaamse onafhankelijkheid. Naar Den Haag komen vooral Hindoestaanse en Javaanse Surinamers.

CREOOLSE SURINAMERS

In de tijd dat Suriname een kolonie van Nederland is, en de slavernij nog toegestaan is, halen de Nederlanders slaven uit Afrika. De slaven moeten op de plantages in Suriname werken. Nadat de slavernij is afgeschaft, blijft deze groep in Suriname wonen. Zij worden Creolen genoemd.

HINDOESTAANSE SURINAMERS

In 1863 wordt de slavernij afgeschaft en moeten Nederlandse eigenaren van plantages in Suriname op zoek naar andere goedkope arbeiders. Vanaf 1873 worden Hindoestanen naar Suriname gehaald om op de plantages te werken. Zij komen uit Brits-Indië, in die tijd een kolonie van Groot-Brittannië. Dit land heet tegenwoordig India.

JAVAANSE SURINAMERS

Naast Hindoestanen uit Brits-Indië komen vanaf 1890 ook inwoners van Java naar Suriname om te werken op de plantages. Java is onderdeel van de Nederlandse kolonie Nederlands-Indië.

ONAFHANKELIJKHEID SURINAME

Op 25 november 1975 wordt Suriname onafhankelijk van Nederland.

> *Geschiedenis moet je horen* <

VLUCHTELINGEN

ASIEL/ASIELZOEKER

Asiel is het recht op bescherming. Iemand die een veilige plek om te leven moet zoeken in een ander land, wordt een asielzoeker genoemd.

INBURGEREN

Inburgeren betekent dat iemand die in Nederland wil komen wonen Nederlands leert spreken, lezen, schrijven en begrijpen. Ook leert iemand hoe men in Nederland samenleeft met elkaar, welke regels er zijn. Als iemand in Nederland wil komen wonen moet een examen worden gedaan. Dit heet het Inburgeringsexamen.

VERBLIJFSVERGUNNING

Een verblijfsvergunning is een bewijs dat iemand mag wonen en werken Nederland terwijl hij niet uit Nederland komt.

VLUCHTELING

Een vluchteling is iemand die zijn land ontvlucht omdat hij/zij niet veilig is in eigen land. Hij loopt gevaar in zijn thuisland, omdat daar zijn ras, godsdienst, nationaliteit, politieke ideeën of seksuele voorkeur niet toegestaan is.

VLUCHTELINGENVERDRAG

In dit verdrag staan alle regels die bepalen wanneer iemand volgens de wet een vluchteling is en niet zomaar teruggestuurd mag worden. Als iemand in Nederland asiel aanvraagt, bepaalt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) of de asielaanvraag wordt goedgekeurd. Hij krijgt dan een verblijfsvergunning.